

„Jægermesteren paa Kærgaard“.

Et Livsbillede fra en svunden Tid. Ved Sognepræst *J. Richter* i Vejen.

Velkendt blandt os Mennesker er sikkert den Følelse, der griber én, naar man gennem andres Fortælling har dannet sig et Billede af en Personlighed, og saa senere ved et mere indgaaende Bekendtskab med ham opdager, at det var en ret énsidig Opfattelse, man hidtil havde truffet. Man skønnede nemlig, at der bagved eller ved Siden af de Egenskaber, man havde hørt nævne, fandtes andre — maaske langt værdifuldere, — som viste os ham i et helt andet Lys end tidligere.

Dette gælder netop den Mand, jeg her vil prøve paa at skildre. Det Billede af ham som man nødvendigvis maa faa ved at læse om ham i „Fra Ribe Amt“ 1908 (Side 97 fg.), giver kun en enkelt, ganske vist meget iøjnefaldende og fremtræ-

Andreas Charles Teilman.

dende Egenskab hos ham: hans umættelige Jagtlyst og hans Forsømmelighed som Landmand. Men ved Siden heraf var der ogsaa noget andet, som jeg tænker, vil kunne fremgaa af den efterfølgende Livsskildring. Min Kilde er væsentlig nogle — langt fra regelmæssigt førte — Dagbøger, som han har efterladt sig, og som har været mig overladt af en af hans nulevende Slægtninge, fhv. Proprietær Tøger Teilman, før paa Gjellerupholm, nu i Varde.

*Andreas Charles Teilman** var født paa Endrupholm St. Hansdag 1785 som yngste Søn af Etatsraad Tøger Reenberg Teilman og hans 2den Hustru Sophie Amalie Gersdorff. Han var et Gammelmandsbarn, idet Faderen ved hans Fødsel var 65, Moderen 42 Aar gammel. De fleste af hans ældre Søskende var døde som smaa; kun to foruden ham naaede den voksne Alder: den 10 Aar ældre Broder *Tøger*, der arvede Endrupholm og døde 1827, og den 6 Aar ældre Søster *Ingeborg Christiane*, der ægtede Præsten *Peter Petersen* i Varnæs ved Aabenraa Fjord. Opkaldt blev den lille Dreng efter sin Farbroder, Etatsraad Andreas Charles Teilman til Nørholm († 1790). Sin Fader mistede han alt, da han var 2½ Aar gammel (19. Decbr. 1788). Moderen, som nogle Aar efter sin Mands Død var kommen i Besiddelse af sin Fædrenegaard Kærgaard i Hunderup Sogn, døde paa Endrupholm 1. Maj 1801.** Mens den ældre, nu 25 aarige Søn Tøger overtog Endrupholm efter Moderens Død, var det Meningen, at Andreas Charles skulde have Kærgaard. Han var imidlertid kun 15 Aar gammel og

* Saaledes skriver den adelige Linie af Slægten sit Navn, den borgerlige derimod: Teilmann.

** Ikke 1808, som J. Madsen fejlagtigt skriver i „Fra Ribe Amt“ 1908, S. 97.

ukonfirmeret og kom da indtil videre i Huset hos sin Morbroder, Major *Poul Gersdorff* paa Hanstedgaard ved Horsens. Her var det en aldrende Mand, der sad i Ægteskab med en ung Kone, idet Majoren var 65, hans Hustru *Karen Pouline* født *Lillienskjold*,¹ kun 29 Aar gammel. I Foraaret 1802 blev den unge Teilman konfirmeret i Hansted Kirke; mange Aar efter har han i sine Optegnelser givet en ret levende Skildring af, hvorledes det gik til ved den Lejlighed. I en Dagbogsoptegnelse fra 14. April 1844 skriver han nemlig: „Idag for 42 Aar siden blev jeg konfirmeret i Hansted Kirke af Pastor *Tikjøb*,² Lundum. Det var en stor Festdag paa Hanstedgaard, hvor jeg den Tid opholdt mig hos min Morbroder Major Paul von Gersdorff. Min Paaklædning var Sko, hvide Silkestrømper, korte grønne Buxer med Sølvknæspænder, en hvid Vest broderet med couleurt Silke, grøn Kjole med sort Fløjls Krave, broderet med Guld, hvilket tog sig godt ud. Jeg kørte til Hansted Kirke en galla med Kareth og fire (Heste) og ventede bestandigt, min kjære Gamle skulde sige noget interessant i Anledning af Dagen, men han forholdt sig taus. Min anden Morbroder, Kammerherre Christoffer Gersdorff,³ Herre til Ussing- og Merringgaard, mødte med Stads-Livree og 4 og var i samme Stol. Efter en kort Pause fremtraad Degnen Herr Haslef og bad mig træde frem. Jeg stod for Mutter Maria, som staar for Indgangen til Alteret, paa hvis Fod jeg ydmygt hvilede og havde lige for mig en vakker, meget smuk Pige, Jfr. Emborg, den afdøde Degns Datter. Hendes Øje hvilede sødt i mit, og jeg mindes klart, med hvor megen Opløvtelse jeg traad i nærmere Stilling til Samfundet, da Barnagtigheds-Alderen længe var mig ufordragelig. — Den gamle Præst traad frem med:

Gud, lad os i din Kundskab fremmes,
 at det, vi lære, ikke glemmes,
 men voxe med os Dag for Dag
 til Christi Alders fulde Maade,
 at vi hos dig maa finde Naade
 og du i os dit Velbehag!,

hvilket Vers er af en gammel Psalme, der tillige havde været min Forskrift i Skrivekunsten. Præstens poetiske Talent vandt Intet i mine Øjne. Til Slut sagde Manden: de tilstedeværende skulde være Vidner, at disse Børn nu var blevne Mennesker; den Titel af Børn yndedes ikke. Han spurgte allerførst mig, hvad der var „højest vigtigst for os Mennesker?“, hvilket er Begyndelsen af Balles usle Lærebog, som jeg har ødet mange hundrede Timer paa og kunde næsten udenad, ligesom en frygtelig Masse Bibelhistorie, hvilket man troede, skulde forbedre et Menneske (?). Vi aflagde vor Troesbekjendelse og kørte hjem til en ypperlig Diner med fortræfflig Vin, hvor min Skaal og alle Tilstedeværendes Skaal af hver især blev udbragt, nemlig hver nærværende nævnede først Vært og Værtinde og derefter alle tilstedeværende og nippede til sit Glas. Jeg maatte første Gang holde denne Tale, hvorfor jeg blev vel anset, thi mange vare frygtsomme, uagtet det blot bestod i at nævne Navnet og nippe til sit Glas. Af Gæsterne mindes jeg Major Gersdorff, Kammerherre med begge Fruer, Frk. Gerhardine Gersdorff, senere Frue d'Acveria,⁴ Etatsraad og Frue de Thygeson⁵ fra Bygholm, Ahnherr Søltoft⁶ med Søn Secretair dito⁷ fra Tyrrestrup, Kammerherreinde Lillienskjold⁸ med Søn Lieutn. Anton⁹ (ifjor afdøde Kammerherre og Oberst i Horsens), Forvalter Heegaard¹⁰ — og Resten glemt. — Min Reise til Hest til Lundum hver Mandag var meget

instructiv, og jeg mindes altid med Glæde og Taknemmelighed Jfr. Anna nuværende Oberstinde Sønnichsen¹¹. Det var en söta flickan. Jfr. Lise var et Aar yngre end jeg og langt fra ikke saa elskværdig. Den egentlige Søndag [Ϸ: Paaskedag] var det Aar 1802 den 25. April, som var det allerseeneste, Paaske kan indtræffe. — Klart erindrer jeg en Jagttour i Hanstedskov om Løverdagen. — Næste Søndag skulde vi til Alters. Oncle og Tante fulgte med. Jeg lod dem marschere foran og troede min første Indvielse maatte være en Deel afvigende, men Haslev indhentede mig. Vi sadde alle 3 i Skrivtestolen, og jeg var aldeles forbauset over den høie og vigtige Indvielse i Religionens Mysterier, der var blevet mig saa blomstrende forestillet og svarede saa mærkværdig til min Forventning.“

Man vil vist indrømme, at den unge Mand i hvert Fald har haft *Øjnene* med sig under Konfirmationen, og Erindringsbilledet er der heller ikke noget i Vejen med.

Det var naturligvis Meningen, at han skulde bruge Aarene nærmest efter Konfirmationen til at uddanne sig som Landmand; men det havde han ikke nogen særlig brændende Lyst til og vist heller ikke Anlæg for. I de urolige Aar, Danmark netop da fik under Krigen med England, stod hans Hu mere til Eventyr og Krigerdaad. Han søgte og fik Bestalling som Sekondløjtnant i 2det jyske Landeværnsregiment (7. Septbr. 1807). Bøssen tog han gerne i Haand, saa det var ret noget for ham at komme til at færdes blandt de jyske Skarpskytter. Imidlertid opløstes Landeværnet allerede i Februar 1808; saa var den Herlighed forbi. Trods sin store Ungdom var han just paa den Tid i Færd med at indtræde i Ægtestanden; thi i Sommeren 1808 holdt

han Bryllup med den 23aarige *Elisabeth Christine Margrethe Wedelsparre*, Datter af Kammerherre Ditlev Wedelsparre († 1812), der indtil 1798 havde ejet Rønnebæksholm ved Næstved.¹² Med denne sin Hustru fik Teilman mange Penge og et meget flot Udstyr: Sølv-tøj i Massevis, selv Spejlrammerne var af Sølv. Men Penge kunde han nu engang ikke holde ret længe paa, saa de gik snart deres Vej, og Sølv-tøjet vistnok ligesaa. — Om dette Teilmans første Ægteskab vides kun meget lidt; i sine Dagbøger (der dog kun kendes fra Tiden efter hendes Død) omtaler han hende aldrig. Ægteparret fik adskillige Børn, men de døde alle som spæde; maaske det ogsaa har bidraget til at fremkalde en Misstemning mellem Ægtefællerne.

Han sad nu som Herremand paa Kærgaard og fik Kammerjunker-Titelen i 1810; ti Aar efter blev han Jægermester. Desværre hjalp de fine Titler ikke paa Gaardens Drift; thi sin Faders fremragende Dygtighed som Landmand havde Teilman som før nævnt ikke arvet. Derimod slægtede han ham paa i levende Interesse for og Forstaaelse af Naturens Liv. Ligesom Faderen var han i høj Grad *fuglekyndig*. Det fremlyser ogsaa af hans Dagbøger, hvor det vrimler med Iagttagelser af Fuglenes Liv og Færden. En ivrig Jægersmand var han, og han var aldrig gladere, end naar han med sin kære Bøsse paa Nakken og med Jagthunden ved sin Side kunde strejfe omkring paa Marker og Enge; men det tog jo Tiden fra hans egentlige Gerning, som blev i høj Grad forsømt. Naar han da var ude paa sine Jagtture, der undertiden kunde tage flere Dage, indlogerede han sig, hvor det faldt ham selv belejligt; saa kunde Gæstekammeret i vedkommende Hjem efter hans Besøg flyde med Tobak, Lakrits, Chokolade o. s. v.,

ligesom han under sit Ophold kunde falde paa at lægge sig i den pæne Gæstekammerseng med Jagtstøvler paa og med Jagthunden ved Siden af sig. Hensynsfuld var han altsaa ikke ved slige Lejligheder.

I 1822 var han endelig ked af Kærgaard — og Gaarden formodentlig ogsaa af ham —, og han fik den solgt. Penge indbragte dette Salg dog ikke lige straks, siden Skødet først er udstedt 1828. Ganske vist oppebar Teilman Renterne af det Teilmanske Fideicommiss (fra Stamhuset Nørholm), det var 309 Species aarlig, men det rakte jo ikke vidt. Han fattede da den Plan at ville søge Fonden Ad usus publicos om et Forskud paa 400 Species aarlig i 2 Aar for at kunne blive i Stand til at fortsætte en paabegyndt Uddannelse som Forstmand ved Forstinstitutet i Kiel. Som Afdrag paa dette Forskud tilbyder han Fonden at ville betale 100 Species aarlig af sine Fideicommiss-Renter i de første Aar (siden skulde Afdraget stige) samt at forære en Bogsamling, han ejede, paa omtrent 1000 Bind i forskellige Sprog og Videnskaber til Biblioteket i Reykjavik paa Island. I sin Betænkning til Kongen fraraader Directionen for Fonden at give Teilman dette Forskud: Han var en i økonomisk Henseende daarlig stillet Mand, saa det vilde nok falde ham vanskeligt at udrede det tilbudte Afdrag. Desuden kendte man intet til den omtalte Bogsamlings Indhold, vidste intet om, hvorvidt den var værdifuld eller værdiløs for Islænderne. — Ansøgningen blev derfor afslaaet*, og den stakkels Mand stod nu berøvet et Haab, han havde sat en hel Del Lid til.

* *Fonden ad usus publicos*. Actmæssige Bidrag til Belysning af dens Virksomhed; udg. af Rigsarkivet. II, Side 450 ff.

Den Interesse, Teilman nærrede navnlig for Fuglelivet, havde ført ham ind paa Forfatterbanen. I 1820 fik han Lejlighed til at foretage en naturvidenskabelig Rejse til Island, særlig for at studere Fuglelivet. Det var vel derfor, han nærrede en Del Interesse for Biblioteket i Reykjavik. Udbyttet af denne Rejse saavel som af sine Jagttagelser herhjemme nedlagde han i et „Forsøg til en Beskrivelse af Danmarks og Islands Fugle“, hvis 1ste Del udkom i Ribe 1823 — et Værk, hvori hans Fantasi dog jævnlig løber af med ham, saa det kan ikke tillægges egentlig videnskabelig Værdi. Der udkom da heller aldrig mere end denne 1ste Del.*

En anden Interesse, som Teilman ogsaa ved denne Tid fik Lejlighed til at give Udtryk, og som vi senere vil faa flere Vidnesbyrd om, var Sansen for Kunst og for de fædrelandske Fortidsminder. Harme over den skandaløse og sønderlemmende Behandling, som Ejeren af Hunderup Kirke, Stiftsprovst *Koefoed*¹³ i Ribe, havde udvist overfor det smukke Gravminde over Rigsraaden *Niels Lange* til Kærgaard og hans Hustru,¹⁴ trykkede Teilman Pen i Haand til en skarp Indsigelse, som han lod indrykke i „Ribe Stiftstidende“ i Juni 1822, og som da ogsaa førte til, at det nævnte Mindesmærke efter kongelig Befaling blev fremdraget paany og istandsat.**

I Foraaret 1823 mistede Teilman sin Hustru under

* Til *N. Kjærbøllings* Værk om „Danmarks Fugle“ (København 1852) har Teilman givet Meddelelser om mæ eller mindre sjældne Fugle, han har skudt eller truffet ynglende paa forskellige Steder i Landet. Nævnte Forfatter omtaler ogsaa den Teilman tilhørende saakaldte Endrupholmske oliemalede Fuglesamling, som ved Bogens Udgivelse var anbragt i Kjærbøllings „Naturaliecabinet“ paa Amalienborg.

** Se herom „Fra Ribe Amt“ 1910 Side 45f.

et Besøg hos Broderen paa Endrupholm, og den urolige og eventyrlystne Mand, som Teilman var, higede nu ud mod andre Egne.

I 1824 træffer vi ham paa Fart rundt om i Sydsjælland, hvor han fra sin afdøde Hustrus tidligere Aar havde Forbindelser (Rønnebæksholm). Det er sandsynligvis her, han har truffet den unge Pige, der Aaret efter skulde blive hans 2den Hustru: den 23aarige *Sophie Bardenfleth*, Datter af Kammerherre, Kontreadmiral *Joh. Fred. Bardenfleth* (1772—1833), dengang Hofchef hos Prins Ferdinand og tillige konstitueret Guvernør over de dansk-vestindiske Øer. Det er muligt, at Jagtinteresserne har ført Teilman sammen med denne Mand, da Kammerherre Bardenfleth efter sin Søns, den senere Martsministers Sigende var en dygtig og lidenskabelig Jæger.¹⁵ Den raske og livlige Jægermester har, trods Aldersforskellen, gjort Indtryk paa den unge Pige, og i Løbet af Sommeren blev de trolovede. I sine Dagbogsoptegnelser fra senere Aar har Teilman opfrisket sine Stemninger fra hine lykkelige Sommerdage. Han nævner Rideturene med den elskede i Herlufsholm Skov — „Spadsereturene forbi Broen, hvor de to Blomster, som endnu ligger i Bogen, blev plukket, — de guddommelige danske Aftener, hvor Nattergalen slog — Bænken foran paa højre Haand — Familiebænken — hvilke lykkelige Erindringer!“ Han nævner Rideture og Jagtture til Nysø, Lindersvold, Rønnebæksholm, Gavnø — Mønterne og Oldsagerne paa Herlufsholm. Om Efteraaret tog han til København, hvor herlige Dage baade da og i den følgende Vinter ventede ham og hans unge Fæstemø. Med hende deltog han i et Bal hos Prins Ferdinand, og de var sammen paa Komædie i det for københavnske Teatergængere

dengang saa velkendte „Borups Selskab“. Han mindes ogsaa fra hin Vinter dejlige Ture til Bellevue og Dyrehaven. Saa kom Foraaret (1825), der bragte Køreture i Enspændergig til Frederiksberg og Søndermarken, Jagtture i Næstved-Eggen og senere til Løvenborg i Nordvestsjælland. Det synes, som om hans Fæstemø i den Sommer har gennemgaaet en alvorlig Sygdom. „Jeg foretog — skriver Teilman — en Morgen-Spadseretur til Sorgenfri i simpel Jagtdragt. Prinsesse Caroline Amalie kom til mig og spurgte ængsteligt til Sophies Befindende. Hun stod længe og talte, omgivet af alle Hofdamerne.“ Et Bekendtskab, som kom til at betyde en hel Del for Teilman, gjorde han vistnok i disse Aar: den unge Prins Frederik, Danmarks vordende Konge (Frederik VII). Men herom mere senere.

Ud paa Efteraaret holdt Teilman og hans Sophie Bryllup. De viedes 4. Oktober 1825 i Christiansborg Slotskirke. Kongl. Konfessionarius *Liebenberg*¹⁶ holdt Brudetalen over Teksten: „Hvad I gøre, det gør i Jesu Navn!“ Bryllupsfesten stod i Prins Ferdinands Palais, hvor Brudens Forældre boede. Aaringer efter skriver Teilman: „Anden Dagen efter Brylluppet blev jeg syg og lød det meste, jeg nogensinde har lidt, men den Engel (Sophie) var saa from, blid og kærlig. Velsignet være hendes Minde!“ Om nogen Flytning til Jylland var der nu ikke Tale, thi omtrent samtidig var „Vor Jægermester, Os elskelige Andreas Charles Teilman“ bleven udnævnt til — Toldinspektør paa de dansk-vestindiske Øer! Svigerfaderen, der i disse Aar var midlertidig Guvernør paa Øerne, har formodentlig skaffet den i økonomisk Henseende daarligt stillede Mand dette indbringende Embede — der sagdes: paa 9000 Rdlr. i aarlig Gage. Ganske vist laa denne Virk-

somhed en Del udenfor, hvad han hidtil havde levet i, men antagelig har det tiltalt den fantastiske Side i hans Natur at kunne færdes i den rige Tropenatur og i nøje Tilknytning til Øernes fornemste Embedsmand. Fjorten Dage efter Brylluppet gik de nygifte om Bord, dvælede saa en 3 Uger i Hamborg, hvorefter Rejsen gik til St. Thomas. Dér ankom de 13. Januar 1826. Længe skulde deres unge Samlivslykke ikke vare; allerede i Slutningen af Avgust samme Aar døde Fru Sophie. Teilman var fortvivlet, Opholdet i Vestindien blev ham nu en Lidelse. Han *maatte* skyndsomst hjem til Danmark og lade Embedet — som han vel i det hele ikke har gjort meget ved — være Embede. Han tog Orlov paa 1 Aar, — det var jo muligt, at der imens kunde blive Tale om at faa Embedet afviklet. Men hvad saa? Han stod jo saa alligevel uden synderlig Udsigt til noget andet Levebrød. Han fik Avdiens hos Kong Frederik VI, som var meget venlig imod ham. „Jeg hjælper Dem gerne, gode Teilman“, sagde han. Ogsaa Dronningen var venlig imod ham. Men han maatte holde Pinen ud og blive i Embedet indtil videre.

I Juni 1827 var han paa Besøg hos Vennerne i Sydsjælland, hvor han to Aar i Forvejen havde færdes saa glad ved sin Sophies Side. „Det muntre, glade Liv var forbi!“ skriver han i Dagbogen.

Tilbagevejen til Vestindien lagde han omad *Frankrig*; han længtes efter at blive forfrisket og opmuntret af Kunst og Naturskønhed, som dette Land i saa rigeligt Maal bød paa. Det kunde vel ogsaa dulme Længslen efter hans Sophie.¹ Lidt ind i 1828 træffer vi ham

¹ Om hans Ophold i *England* vedkommer denne eller en senere Rejse, har det ikke været mig muligt at faa oplyst.

i *Paris*. Blandt sine Omgangsfæller dèr nævner han Grev Moltke, Sehested Juul og Bille Brahe, vistnok unge danske Officèrer, som han kendte hjemmefra Danmark. Men især har han været optaget af Samværet med den fremragende danske Arkæolog *P. O. Brøndsted*,¹⁷ med hvem han en Tid boede sammen; ligesaa den danske Sprogmand Professor *Børge Thorlacius*.¹⁸ Det har nok været saadanne Mænd, der har ført ham til Kunstsamlingerne og til Nationalbiblioteket med dets Kæmpesamling af sjældne Bøger og Haandskrifter. Som den Naturven han var, har han frydet sig over *Jardin des plantes*, Paris' store botanisk-zoologiske Have; „ypperlige Samlinger, ubeskrivelig herligt indrettede til Studium“, skriver han. Han var i Notre Dame-Kirken til Messe og var begejstret over Musikken i den italienske Opera („Théâtre Italien“), hvorom han skriver i Dagbogen: „Dèr tilbragte jeg en af de lykkeligste Aftener, jeg har levet“. Dèr optraadte *Henriette Sontag*,¹⁹ som netop i denne Tid havde ladet sig engagere til den italienske Opera. „Jeg frydede mig over hendes yndige, elegante Skikkelse, det var ganske den Engel Sophie (!); hendes Stemme er over al Beskrivelse dejlig. *Donna Garcia*²⁰ er meget smuk, men mangler det høje Præg af Forstand.“ Han udbryder: „Hvor besynderligt det dog er at være i denne interessante Stad! Mit Ønske var saa ofte at maatte komme her; i mange Aar forekom næsten Intet mig mere umuligt; ved Hans Majestæts Naade er dette Maal naaet. Ved de mange Uheld, som skilte mig ved mit kæreste, er jeg dog forladt. Skæbnen være mig gunstig!“ — Ogsaa Paris' smukke Omegn besøgte han; men her begynder Hjemlængselen dog at ytre sig ret stærkt: „Fra Terrassen ved Slottet Malmaison

oversees hele Egnen til Paris langs Seinen; men det er intet imod Frederiksberg-Udsigt, som er noget af det dejligste i Verden.“ Ja han bliver endog temmelig skarp i sin Bedømmelse af Pariserlivet, som han finder „tomt som en umaadelig Tønde; det er elendigt uden Hensigt, ja man keder sig endog mindre i det barske Jylland, thi dèr er dog undertiden en glad Dag ved den ædle Jagt, som her aldeles savnes.“

I Marts tog han til Syd-Frankrig og foretog mange Udflugter, især i Omegnen af *Bordeaux*. Et karakteristisk Stemningsudbrud kommer her til Orde i Dagbogen: „Hvilken underlig Musik, naar denne sagte Aande af Vind puster i Grenene af et højt Cedertræ, jeg her sidde runder. Det klinger næsten som en Æols-harpe, og — der er saa ingen Lyd; snart pusler det som en Orgelklang langt borte. Nu skulde man tro: vil der komme yndige Toner? men — atter er det stille. Denne smukke Dag minder mig vemodfuldt om Erindringerne fra Raadmandsvænget, hvor Slusen tonedede, og hele Hæren af Smaafugle sang nydelig dertil, og den søde Sophie var saa inderlig glad. Jeg selv følte mig lykkelig og syntes forynget at træde frem til et nyt Liv. Det kom — herligt, lyksaligt; det svandt — skulde det nogensinde vaagne før hinsides? Atter ligger Fremtiden i mørk Nat. Øjeblikket med dets vidunderlige Forandringer er saare interessant. Disse 3 Maaneder i det dejlige Frankrig bliver mig stedse uforglemmelige. Jeg tør ikke engang gjætte om Fremtiden. Jeg lever aldeles uden Billedet om den — — —.“

— Sidst i Marts saa' han et dansk Skib sejle fra *Bordeaux*: „Underligt, hvor det brænder at se det kære Dannebrog vaje mod Hjemmet, — Taarerne stod mig i Øjet, og jeg havde været meget glad ved at følge

med, — og dog har jeg egentlig ingen Utilbøjelighed for at gaa ud, skønt det er afgjort: sèr jeg oftere den danske Jordbund, vil jeg stræbe at holde fast ved den“.

Endelig stævnedes han den 1. April med Skibet „Antigone“ fra Bordeaux mod Vestindien. Under hele Overrejsen har han ført en regelmæssig Dagbog, hvor han af og til har ledsaget Optegnelserne med en lille skitseret Tegning af et eller andet Landskab, han særlig lagde Mærke til, inden han forlod Frankrigs Kyst. Dagbogen indeholder en Del iagttagelser af den Fugle- og Fiskeverden, han under Vejs gjorde Bekendtskab med, ligesaa en Del om Vejrliget. Men aller hyppigst møder vi Udbrud af hans Sorg over den trange Skæbne, der har hjemsøgt ham. Ensom følte han sig om Bord og betroede derfor mest sine Tanker til Papiret. Her er nogle Eksempler. Om Aftenen paa Indskibningsdagen skriver han: „Lyset er tændt, og den tidt (ulæseligt Ord) Søn(!) Melankolia begynder at indfinde sig, uagtet det er ganske stille. Skænk, o Gud, din styrkende Kraft, og lad det kiære Danmark snart igen være naaet! Lad Fremtiden blive mild og de mange underfulde Omvexlinger saa meget som muligt blive glemte! Gid snart en trøstende Haand møde med trofast Haandtag!“ — Saadanne Udbrud møder man hvert Øjeblik i Dagbogen. „Send fremdeles din Naade, milde Fader! forund stedse Haab med Tro!“ „Jeg speculerer i alle Retninger paa den bedste og klogeste Maade snart at naa det kære gamle Danmark, hvorved den ædle *Scholten*²¹ vil være den eneste og allerbedste Raadgiver.“ — Saa kan der komme Udbrud af sorgfyldt Længsel efter den døde Hustru: „Den Guvernør, der i Aaret 1826 mistede sin Kone, er straks kaldt tilbage og — blev hjemme. Det er egentlig Barbari at

sende den Mand ud, der har haft sli­g Skæbne. Har han saa liden Følelse, at han intet føler ved at gaa didhen — da maatte han være en ypperlig General i Storherrens* Tjeneste. Men er det nødvendigt, vil han som Mand af Karakter gaa med den højeste Grad af Fornøjelse — det vil sige: naar han ingen anden Udvej ser, — men — om en liden Bevægelse med en Finger bragte ham til at hvile for evig ved sin tilbededes Side — da bryd ej for hastig Staven over ham, kald ham hverken frygtagtig for Skiæb­nen, der kunde møde her — eller hisset. Tro ham ikke fortvivlet, ikke uden dyb Følelse for, hvad der lever paa dansk Bund, — men tro, han havde ingen Formue, tro, han veed at gavne sine ved at gaa bort og ingen vilde føre paa uheldige Veje, — ogsaa tro som fuldkommen Sandhed, at han var erkendtlig og holdt inderlig meget af dem!“

En anden Gang skriver han i Dagbogen om Bord: „Hvem der blot kunde huske den Mængde lykkelige Jagt-Erindringer, der saa ofte og saa længe har været den poetiske Del af Livet — det vilde manifoldig opmuntre den ensomme Stund. De romantiske Minder af det højere, ædlere Liv — hvor underfuldt haardt, idet de farer igjennem Erindringen. Hvem der, som man burde, kunde bevare et klart, roligt Haab til Fremtiden, det vilde være den bedste Lægedom i de mange mørke Timer. Mine bedste Planer har Skæb­nen saa underfuldt rystet, at det nu næsten forekommer mig, som da jeg var 12 Aar gammel, da jeg fandt det daarligt at lægge Planer, fordi Udførelsen forekom mig at være over Kredsen af min Virke-Evne, og saaledes gaar det mig endnu. Men Gud velsigne Kongen! Hans

* d. e. den tyrkiske Sultan.

Naade har jeg en urokkelig Tillid til.“ — „Gud give, jeg maa sejle hjem med Briggen! derpaa vil jeg bygge mine Planer. Heller lidt hjemme end lidt i Vestindien.“ — „Almægtige Gud, skænk mig din Trøst og Naade! giv mig Haab til en blid Fremtid!“ — „I det altfor tørre Frankrig kunde jeg aldeles ikke tænke mig det behageligt at bo længere, undtagen en Vinter paa et fransk Landgods med Tilladelse at gaa paa Jagt. Hvilken Glæde at have en fuldstændig Fuglejagt med Snepper, Høns, Kramsfugle — dertil Kaniner og Harer i største Mængde!“

I disse Dagbogsoptegnelser ser vi Teilman helt som Stemningsmennesket, snart dybt nede i Selvopgivelse og Tungsind, snart i Drømmerier og Forventning om nye Glæder ude i den taagede Fremtid.

Til Vestindien naaede han da; men han blev der ikke ret længe. Jorden brændte ham under Fødderne. Allerede i November — godt et halvt Aar efter Udrejsen — er han atter hjemme i Danmark.

Endnu et Par Aar beholdt han sit vestindiske Embede og blev saa endelig i 1833 færdig med Vestindien. I 1829 var han bleven Hofjægermester — forøvrigt en ret mærkelig Titel for en Toldinspektør. Rigeligt Udkomme fik han aldrig mere, da han nu maatte nøjes med sin Pension og med Renterne af det Teilman'ske Fideicommis; men sorgløs og ustadig, som han var, har han næppe taget sig dette synderligt nær. Nu var han jo hjemme i det kære Danmark; Venner havde han baade her og dèr, og dem undlod han visselig ikke at besøge for kortere eller længere Tid.

Paa sine Jagtture, der gerne gik paa Kryds og tværs over Jyllands Heder, særlig i Ribe-, Varde- og Kolding-Eggen, havde han ogsaa sin Morskab af at

lytte til gamle *Sagn* og anden gammel *Folketro*. Han optegnede en Del deraf og sendte det til det historisk-geografiske Maanedsskrift „Orion“, i hvis 2det Bind (1839) man vil finde hans Fortælling om „Bjovlund Trolde“, hvis Billede han fandt indhugget paa Holsted Kirkes Mur, om den lægekyndige Lindorm i Vittrup Krat, om „Nøkken“ i Kvie Sø i Ansager Sogn, om Svenskernes „Musepartier“ (Smuthuller) i Krigens Tid i 1659 i Aastrup, i Klelund Sande, i Hejnsvig Banker o. s. v.

Allerede langt tidligere havde han faaet Interesse for vore *Runemindesmærker*. Den er muligvis bleven vakt ved et Bekendtskab, han i de unge Aar havde stiftet med den mærkelige Oldgransker *M. F. Arendt*,²² der ikke blot strejfedes Danmark, men ogsaa mange andre europæiske Lande igennem for at finde og tyde Runeindskrifter. Med denne lærde, men i hele sin Færd ret uappetilige Mand havde Teilman forøvrigt maattet bestaa en Dyst nogle Gange, idet Arendt rettede Beskyldning mod Teilmans forlængst afdøde Farbroder, den højt ansète Etatsraad *A. C. Teilman*²³ paa Nørholm, for at have forsøgt paa at kløve Læborg-Rune-stenen og for at have borthugget Runeindskrifter paa de store Stene, der var bleven indrettede til Saltkar i Nørholms Kælder og til Trappesten paa Gaardens Hovedopgang. *Vor* Teilman kunde her paavise, at de Hüg paa Læborg-Stenen, som Arendt paaberaabte sig, allerede fandtes paa Ole Worms Tegning af Stenen fra det 17de Aarhundrede; og hvad Nørholm-Stenene angaar, kunde han paaberaabe sig gyldige Vidner (bl. a. den gamle *J. P. Staun*²⁴ paa Endrupholm og andre), at der aldrig var fundet Runeindskrifter paa disse Stene.

Det synes, som om Interessen baade for Oldsager

og for det ubundne, sorgløse Jagtliv ogsaa har ført Teilman til Bekendtskab med den unge Prins *Frederik* (senere Kong Frederik d. 7de), om hvis Færden sammen med Teilman i Vestjylland der endnu i Mands Minde har gaaet Frasagn*. Teilmans 2den Svigerfader, Kammerherre Bardenfleth, havde ledet Prinsens Opdragelse saavel i hans Barndom som i en Del af hans Ungdom; det er da højst sandsynligt, at dette Forhold har ført Prinsen og Teilman sammen. Ganske vist var Teilman 22 Aar ældre end Prins Frederik (altsaa jævnaldrende med dennes Fader, Kronprins Christian), men det synes ikke at have spillet nogen Rolle. Det uligevægtige og uregelmæssige, som i saa høj Grad karakteriserede Teilman, har vist tiltalt den ligesindede unge Prins. Allerede i Begyndelsen af 1820'erne synes de at have gjort hinandens Bekendtskab og havde i hin for Teilman saa straalende Sommer 1825 gjort Ture sammen til Liselund paa Møn og til Sorø. Nu kom de i Teilmans Enkemandsaar i 1830'erne hyppigt sammen i Jylland baade paa Jagtens og paa Oldgranskningens Vegne. I sin Dagbog for 1844 har Teilman indført Kladden til et Brev til Prinsen, som imidlertid var bleven Kronprins, og hvorfra man kan lære et og andet om deres indbyrdes Bekendtskab. Det lyder saaledes:

„Danmarks eenbaarne højeste Søn,
Danskheds hjertevarme Ven,
Naadigste Kronprinds!

Det stunder mod Aftenen, dyrebare Prinds, og det klare Lys** kunde snart være naaet i det forgangne Aar***; men selv i de mørke Dage oplivedes Sindet

* Se „Fra Ribe Amt“ 1908, Side 98fg.

** Her menes sagtens: Evighedens Lys, bag Død og Grav.

*** Han sigter vistnok her til sin store Sygdom i 1843 (se senere).

velgørende ved Tanken om de ofte gjentagne lykkelige Timer, Deres kongelige Højheds uafbrudte Huld og Naade har skjænket mig.

Fire og tyve Vintre* er svundne, siden Deres kongelige Højhed tillod, at jeg i Næstved overgav en Veiledning til at undersøge Oldefædrenes Mindesmærker; det var den originale gamle Ahrends[!Arendts] paa Erfaring byggede Oldgrandsker-Stemme, der højst besynderligt til mig ved mundtligt Sagn skulde bidrage til at forøge den høje Lue, der klart brændte i Deres kongelige Højheds unge Barm; — den hellige Ild for alt dansk brænder vedvarende med den højeste Kraft og Lue, og derfor tør jeg haabe, at min Stræben efter ved disse efterfølgende Linier at biedrage til, at den gamle Oldgranskers Ord maatte vorde til Nytte for Videnskaberne, nedlagte i Deres kongel. Højheds Haand og, nedlagte i Deres kongel. Højheds Haand, turde optages i Velvillie som et Vidnesbyrd om min bedst meente, inderlige Taknemmelighed og ved at gienkalde Erindringer om Besøget ved Kong Haralds store Sten paa Tirslund Bakke, som Deres kongel. Højhed vistnok var den Eeneste af det oldenborgske Huus [der] hædrede. Bedes Ledsagningen i Heederne blandt de rygende Sandbjerge og ved det hvidt skummende Vesterhav altid maatte være blandt de muntre Lyspunkter i min naadigste Herres Livserindring! Johanitternes Flammesværd**, der maaske i Aarhundreder

* Mon dette ikke skulde bero paa en Fejlhuskning? I 1820 var Prins Frederik kun en 12-aars Dreng, hvem Oldgranskning vel næppe laa synderligt paa Sinde. Bedre vilde 1824 passe, da var Teilman netop paa Næstved-Egnen og Prins Frederik var da 16 Aar gammel.

** Sigter vist til Frimureriet, som baade Prins Frederik og Teilman var Medlemmer af. Efter det svenske System, som Prins Frederik yndede og som Konge indførte i det danske Frimureri, var *Johannes-Graden* (saa kaldt efter Døberen Johannes) Navnet paa en af de til Systemet hørende Grader.

giemtes i Mørket, er nedlagt i Deres kongel. Højheds Haand — det hvile fredeligt i sit gyldne Klædemon! Men skulde det lyne, da følger den gamle Skytte, saa længe han kunde bære Riflen.

Bevar, Danmarks ædle Kronprinds, i Naade en bevaagen Erindring for

Deres kongel. Højheds
underdanigst troefast hengivne
Andreas Charles Teilman.“

Om Brevet virkelig er blevet afsendt, er jo et Spørgsmaal for sig selv. Men det er vel ret usandsynligt, at Tonen mellem Teilman og Prinsen har været *saa* højstemt paa deres Jagtture. Da har der vist været større Gemytlighed, maaske ogsaa mere tvangfrit Ordvalg i deres Samtaler. Værd er det at lægge Mærke til, at efter dette Brev at dømme er det ikke helt usandsynligt, at det er Teilman, der har vakt Prinsens Interesse for Danmarks Oldsager, en Interesse, der fulgte ham til hans sidste Levetid.

Et Udtryk for den Glæde, Teilman altid havde følt overfor sin vestjydske Fødeegn, og som han — man kunde næsten sige: som en Forløber for Nutidens Turister — ønskede at kunne dele med mange flere af sine Landsmænd, har vi i nogle „Erindringer om Vest-Jylland“, som han i Juli 1838 fik optaget i „Historisk-statistisk Maanedstidende for Ribe Stift“. Han kalder sig her „gamle Anders Fisker“ og forestiller, at han i Kolding byder den rejsende et jydsk „Walkommen“ og vil have ham med paa en „Trende Dages Reise fra lille Bælt til Sandbjergene og Vesterhavet“. Han indleder disse Erindringer med et Par Smaavers:

„En Pilgrim har vandret, han siger for sand,
Brat om det Halve af Jorden.
Tidt Ynde han mødte i fremmede Land,
Det Huldeste fandt han i Norden.

Palmen skygger den Enes Grav,
Den Andens er i Lyngtoppe-Vangen*;
Stormsang er Trøst fra det vilde Hav,
Haabet er Lærkesangen.“

Under Rejsen gør han saa opmærksom paa, at Lærbakkerne ved Harte er det sidste, man paa denne Rejse faar at se af det frugtbare Østjylland. Højene ved Lejrskov minder om Slaget mellem Magnus den Gode og Venderne(!)** I Vejen glæder han sig over at kunne henvise til „den fortræffelige Vært Hr. Thomsen,²⁵ der vist vil bidrage til at klimatisere(!) den Rejsende.“ I Læborg skal man betragte Runestenen, „hvor Ravnung Tova lærer os, at det er ham, der ristede Thyra Danebods Rune ved Jelling(!), mens Bække-Runen oplyser om, at Ebbe og Knubbe(!) deltog i Arbejdet“. Holsted Kirke viser den Rejsende Billedet af den mægtige Trolld, der beherskede „Bioulund“ og Moserne rundt omkring. Aarre Sogn bliver særlig fremhævet for sine mange Oldsager. Rejsen fortsættes over Fanø til Ho, Blaavand og Henne. Overalt gør „gamle Anders Fisker“ opmærksom paa Landskabets Ejendommelighed. Hvad den jydsk Hede angaar, beklager han, at Beboerne mangler Driftskapital til Hedens Opdyrkning. Han be-

* Det er sine 2 afdøde Hustruer, han her tænker paa; den ene var jordet i Christianssted paa St. Croix, den anden i Vestjylland, paa Vester Nykirke Kirkegaard.

** En ældre, ogsaa blandt Videnskabsmænd udbredt Forveksling af Lyrskov og Lejrskov, modbevist af J. J. A. Worsaae og Nordmanden Professor Gustav Storm.

nytter Lejligheden til at beskrive det pragtfulde Syn, en Hedebrand frembyder. Endvidere udtaler han et Ønske om, at „i Fremtiden, naar Hjerting eller Fanø bliver blandt de første evropæiske Handelspladser(!), maa forskellige jydsk Højdepunkter blive benyttede til Telegraflinier“.* Endelig kommer han ogsaa ind paa Betragtninger over Vestkystens Forandring i den senere Tid, navnlig om Marskdannelsen mellem Ribe Aa og Kongeaaen.

I en Artikel fra de samme Aar i Ove Thomsens fynske Avis lægger han et godt Ord ind for, at der bygges flere Fyrtaarne paa Vestkysten, navnlig paa det farlige „Refshorn“ (Horns Rev), og at der anlægges Stationer med Redningsbaade.

Af alt dette vil det sès, at Teilman var en socialt interesseret Mand, selvfølgelig med de Begrænsninger, som hidrører fra Datidens ufuldkomne Viden paa flere Punkter.

En stor Opmuntring for ham har det uden Tvivl været, at han i Sommeren 1842 fik Lejlighed til at deltage i det skandinaviske Naturforskermøde i Stockholm. I nogle „Rejseminder“, som han — under sit gamle Navneskjul „Anders Fisker“ — fik optaget i T. A. Beckers historiske Kvartalskrift „Orion“ (1ste Bd. 1843), fortæller han begejstret om den pragtfulde Indsejling til Stockholm, om Aftenrøden og dens vidunderlige Farvespil paa Mälarens Bølger. De fantastiske Former, som Øerne i Skærgaarden fremviste, mange af dem uden et eneste Græsstraa, interesserede ham meget. Han fortæller om Klokkeringningen, da der sejledes ind i Havnen og om den festlige Modtagelse

* Det vil erindres, at man dengang kun brugte den *optiske* (synlige) Telegraf.

af de 384 Naturforskere paa Ridderhuset. „Anders Fisker“ fryder sig videre over den herlige svenske Kunst, over Djurgården og Rosendal Slot, men han savner den danske Bøgeskov. Han besøger Ridderholmskirken og dens historiske Minder, hvoriblandt Karl den 12tes Hat og blodige Handske. Om selve Naturforskermødet har han egentlig intet at fortælle, men det skulde sagtens være gemt til en Fortsættelse af „Rejsemindeerne“, som imidlertid aldrig kom. Historisk interesseret som han er, bringer han derimod en lang Skildring af den svenske Grev Axel Fersens forfærdelige Død, da han i 1810 myrdedes af den rasende Folkesværm paa Stockholms Gader, beskyldt for at have voldt Tronfølgerens, den augustenborgske Prins Christian Augusts' pludselige Død.

At Teilman dog ikke har staaet udenfor de Drøftelser, som maa være kommen frem ved Mødet blandt de nordiske Naturforskere, ses af et Brev, han fra Stockholm skrev hjem til Danmark og som findes optaget i den danske Oversættelse af den tyske Naturforsker Alexander Humboldts „Kosmos“, 1ste Bind. Det handler om de saakaldte „Jættegryder“ paa Hästholmen i den svenske Skærgaard, og han mener, at de er fremkommen ved, at løst liggende Stén paa Klippeunderlaget har ved Havvandets stadige Skvulpen arbejdet sig ned i Granitten og udhulet denne til de nævnte Gryder. — Denne Forklaring fastholdes ogsaa af Nutidens Geologer.*

I den følgende Vinter (1842—43) gennemgik Teilman en farlig Sygdom, som nær havde knækket hans

* Ogsaa i det næste store skandinaviske Naturforskermøde (1847, i København) deltog Teilman, men Optegnelser herom fra hans Haand findes ikke.

Livsmød. At han kom over Sygdommen med nogenlunde ubrudte Kræfter, mente han, at han kunde i væsentlig Grad takke den unge Sygeplejerske for, som havde plejet ham med utrættelig og rørende Omhu. Hendes Navn var *Frederikke Dorthea Leschly*, Datter af en forhenværende Bogholder og Ekspeditionssekretær ved det militære Uld- og Linnedmanufaktur paa Kongsberg i Norge. Under Følelsen af det vaagnende Livsmød og de tilbagevendende Kræfter bejlede den 57-aarige Teilman til den 26-aarige forældreløse Pige, og i Sommeren 1843 stod deres Bryllup. Her hidsættes Teilmans egen Dagbogsmeddelelse: „Torsdagen den 27. Juli. Den hellige Marthas Dag. Morgenen smuk, men mulet. Opad Dagen solklart. Beckmann²⁶ var en sand Ven, der ordnede Attesternes Mangfoldighed i stor Hast. Kjørt en liden Tour paa Langelinje. Kl. 7 viet til den elskelige Frederikke Dorthea Leschly af Dr. theol. Hofprædikant Münter,²⁷ boende i Holtens Gaard ved Hotel Royal. Münter holdt en fortræffelig, hjertegribende Tale. Kammerraad Wiehe²⁸ og Hofskriver Beckmann var Forlovere. Gud velsigne nu og altid min Trøstens Engel i Nøden, den elskelige Frederikke Dorthea! Hun veg ikke fra min Side i al Nød og Elendigheds Tid, fra Januari til i Dag. Almægtigste Gud! skænk mig Kraft og Evne til de øvrige Dage, du i Naade forunder mig, at vise hende uafbrudt Kiærlighed og alt, hvad der kan være hende til Gavn og Glæde! Det var den allerstørste Lykke, der kunde møde mig paa de gamle Dage. Kiørt fra Vielsen til den vakre Fru Hoppe, hvor vi drak Thévand, og jeg saa for første Gang den elskværdige Familie. Münter indbød os til at besøge ham, om vi atter komme til Byen. Kl. 8 Aften gik vi om Bord i Dampskibet „Caroline Amalie“ fra Flens-

borg. Det var en Dag, rig paa mange Erindringer, afgørende af højeste Vigtighed for de Dage, der endnu forundes mig. De havde været mørke og fortvivlede, skulde jeg have levet uden den kærlige og elskelige Frederikke, der højst ædel opofrer sig for at være min Ledsagerinde og ømme, omhyggelige Hjælp.“

Ogsaa i et Par Smaavers har Teilman givet Udtryk for sin Kærlighed til den nye Hustru:

Lykken? Glad Sind og munter Aand
var med Sophie svunden,
den er atter funden,
du bandt den med din Haand.

Haabet i Alder har liden Vægt,
Haabet er Liv for den yngre Slægt.
Lykken, som længe for mig var svunden,
er for hver Dag ved din Haand gjenvunden.

At *hun* helt gengældte og forstod hans Kærlighed, derom foreligger der Vidnesbyrd fra Mennesker, der har kendt hende i hendes mangeaarige Enkestand. Hun betragtede ham ligefrem som Idealet af en Ægtemand.

I dette Ægteskab fødtes en Søn, Tøger Reenberg Teilman, som vel overlevede Faderen, men dog reves bort ved en tidlig Død, førend han havde naaet den helt voksne Alder.

En Del af Sommeren efter sit Bryllup ligesom ogsaa den følgende Vinter tilbragte Teilman paa Fyn, hvor han gæstede Herregaarden Kjørup, ligesom han ogsaa var en hyppig Gæst i Agernæs Præstegaard. Det synes, som om hans Helbred da allerede er begyndt at blive vaklende. De strabadserende Jagtture, som han tidligere havde taalt uden Vanskelighed og

som han ikke mente at kunne give Afkald paa, voldte ham nu en Del Besvær. Han klager hyppigt over slemme Hosteanfald i den Tid. Men Sindets Livlighed havde han ikke mistet. Hans Udtalelser i Dagbogen strejfer da ogsaa ind paa det politiske Omraade. I et tysk Blad (fra Leipzig) havde han læst en Artikel angaaende Ruslands Forhold til Danmark i Anledning af Kong Christian d. 8. des Søstersøn Prins Frederik af Hessens²⁹ Giftermaal med den russiske Kejserdatter Alexandra (1844), et Giftermaal, som det danske national-liberale Parti var meget misfornøjet med, da man, hvis samme Frederik blev dansk Tronfølger, hvad der var Udsigt til, let kunde komme i altfor stærk Afhængighedsforhold til Rusland. Teilman skriver: „Rygterne angaaende Danmark, som jeg blandt andre fortalte, Bibliotekar Thorsen³⁰ og hvilke var udbredt blandt Smaafolk, at Hertugen af Oldenburg skulde i Tiden være Konge i Danmark og hans Lande overdrages til Hertugen af Augustenborg, var den fuldkomne Sandhed. Man bød Landgrevinde Charlotte³¹ 2 Millioner for at opgive sin Arveret, men den ædle danske Kvinde nægtede aldeles at modtage dette Tilbud. Derfor ønske vi hende al Velsignelse; hun har frelst Danmark og vil modtages med hele Landets Jubel, naar det bliver bekendt. Da disse Forslag komme fra Rusland og denne Kjæmpe har Magten, kan man nu let begribe, hvorfor alt angaaende Rusland i Bladene bliver undertrykt. Sandsynlig tør intet Blad indrykke den omskrevne Leipziger-Artikel, der vil give klart Lys, naar den nu snart vandrer fra Mund til Mund.“*

* Da Prins Frederik af Hessens unge russiske Hustru allerede døde i Sommeren 1844 efter kun $\frac{1}{2}$ Aars Ægteskab, drev den nævnte russiske Fare foreløbig over.

Den nationale Bevægelse, som i Fyrreerne voksede sig stærkere og stærkere under Følelsen af den Fare, der truede vort Fædreland fra Syd, havde en varm Ven i Teilman. Da Krigen saa brød ud i 1848, lod den gamle Jægersmand ogsaa høre fra sig. Han udsendte „*Nogle Vink til Jægere*, meget brugelige for de Skytter, som nu drage i Felten; fremsatte i største Korthed af *en gammel Jæger*“ (København 1848), en lille Bog paa faa Sider og i Lommeformat. I et Forord skriver han: „Som gammel Jæger har jeg vandret med Bøsse i Haand fra under Polarkredsen til Linien, og fra Biscaya-Bugten til den Bothniske Bugt. Endnu efter i 50 Aar at have vandret med Bøssen i den frie Natur er dette Tidskort min største Glæde. Hvad jeg skrev for 25 Aar siden: at „Jagt er Krigens nærmeste Frænde, at Ensomhed og Arbejde, stundom Livsfare, hærder Jægeren til at træde frem i Marken med Lyst, naar det gjælder at værgе for Konge og Fædreland“, er min fulde Overbevisning.“ — I selve den lille Bog gennemgaar han de forskellige Jagtvaaben og skriver om en hel Del „Smaating, som ikke maa glemmes“: om hvorledes Jagtsagerne skal holdes i Orden, — om Jagthesten, — om det, der skal iagttages paa Posten, — om Jagttasken og dens Indhold, — om Kogekunst, — om den Søvn, Jægeren nødvendigvis paa længere Ture maa unde sig. (Her er han ret betænkelig ved at tilraade at sove i fremmed Seng, nej helst paa Hø eller Straa eller i Hængemaatte).

I selve det første Krigsaar, hvor han dybt maatte beklage, at han ikke kunde personlig være med i Felten, som han for Aar tilbage havde givet „Danmarks dyrebare Kronprins“ Tilsagn om,* slog han Lyren i en — maaske ved en festlig Lejlighed benyttet — Sang:

* Se foran Side 622.

„Til Slesvigerne

fra en gammel jydsk Riffelskytte“.

Leve Kong Frederik den syvende!

Som: „Helt sjældent rørtes Pen og Bog“.

Gud, sign vor danske Konning god,

Han er en Himlens Gave!

Hos ham med Retfærd parres Mod

Nu, Ledet er aflave.

Vi række Slesvig Broderhaand

Og værne om vor Vænge,

Vi binde Freds- og Friheds-Baand,

Naar Ledet gaaer af Gjænge.

Vi saae dig, Slesvig, Broder huld!

Fra Skamlings høje Bjerger,

For Dig da svulmed Hjertet fuld,

Derfor nu gribes Væрге.

Der er saa gjæv en Dannemand,

Herr Tscherning³² han mon hedde;

Til Kamp han vel os ruste kan,

Saa vi kan Danmark frede.

Træd da med os om Danas Brog,

Vi gaae til Dannevirke!

Sandt staaer i Fortids Saga-Bog:

Kun Splid kan Døren dirke.

Og naar i Nordens gamle Aand

Vi under Vaabenskygge

Har fæstnet det opløste Baand,

Først da er Frihed Lykke.“

Det blev et af de sidste Livstegn fra den gamle Jægersmand. Sin sidste Levetid tilbragte han paa Frederiksberg, trofast plejet af sin Hustru, som med deres lille 6-aarige Søn stod ved hans Dødsleje den 13. December 1852.

Fru Frederikke Teilman overlevede sin Ægtefælle

i 37 Aar, til 1889. Sønnen Tøger var nogle Aar efter Faderens Død kommen til Herlufsholm Skole, hvor den velbegavede Dreng var meget afholdt baade af Lærere og af Kammerater. Men allerede i 1860 døde han dér, kun 14 Aar gammel.

Som det vistnok vil skønnes af foranstaaende Levnedstegning, har „Jægermesteren paa Kærgaard“ (det var hans Kendingsnavn paa Hjemegnen) været en meget sammensat Natur af særdeles uensartet Støbning. Snart den sorgløse, muntre Svend, der ikke lader sig overvælde af Pengesorger, snart den tungsindige Grubler, der længes til Fortvivlelse efter sin døde Hustru; snart den plumpe, hensynsløse Jægersmand, der med Bøssen paa Nakken og med de tunge Jagtstøvler traver omkring paa Heder og i Moser, snart den fejende Balkavalér i de høje Sale og den begejstrede Elsker af Kunstens Herligheder, — lige stærkt med i det altsammen og under alle Himmelstrøg. Kort sagt: en Frilufts-Natur, et Stemningsmenneske med en Undergrund af varm Kærlighed til *Danmark*, hvad enten han syslede med Minderne fra dets fjerne Fortidsdage, eller hans Tanke var vendt mod dets faretruede Nutid.

Dette skulde da gerne være hans Eftermæle.

Henvisninger.

1. Major *Poul Gersdorff* døde 1822, hans Enke 1842 (i Horsens).
2. *Christopher Tikjøb* (1740—1811), Præst i Lundum og Hansted fra 1791 til 1810.
3. *Christian Christopher Gersdorff* (1741—1805), Kammerherre, gift med *Bodil de Lichtenberg* (1735—1807).
4. *Gerhardine Jochomine Gersdorff* (1779—1826), Datter af Kammerherre C. C. G. (se ovfr.) gift med *Joseph Louis Bruno*

- David de Seréne d' Acqueria* (1764—1853), fransk Emigrant, Miniaturmaler, Generalkrigskommissær, boende i Horsens.
5. *Lars de Thygeson* (1741—1812), Etatsraad, Ejer af Ryholm, gift med *Abel Marie de Lichtenberg* (1739—1810), Søster til Kammerherreinde Gersdorff, begge Døtre af den bekendte Storkøbmand (i Horsens) og Godsejer *Gert Hansen de Lichtenberg* (1697—1764).
 6. *Ole Johan Søltoft* (1732—1802), Kammerraad, Ejer af Tyrrestrup, gift med *Cecilie Marie Juel* (1734—1803).
 7. *Christian Søltoft* (1772—1825), Kancellisekretær.
 8. *Charlotte Lillienskjold*, f. *Heltzen* (1754—1834), Enke efter Kammerherre *Hans Gustav L.* (1727—96) og Moder til Majorinde Gersdorff paa Hanstedgaard.
 9. *Anton Christian Lillienskjold* (1778—1843), Kammerherre, Oberst, gift med *Christiane Louise Pauline Stemann* (1785—1864), Datter af fhv. Statsminister, Gehejmeconferensraad *Chr. L. Stemann* (1730—1813).
 10. *Anna Sønnichsen*, f. *Tikjøb* (1782—1851), gift med Oberst *Henrik S.* († 1845).
 11. *Jens Heegaard* (1769—1829), død som Landvæsenskommissær og Ejer af Raadvad Damgaard.
 12. Han var forøvrigt Søn af den berygtede politiske Eventyrer og Bondeplager *Magnus Beringskjold* († 1804), der i sin Tid havde spillet Hovedrollen indenfor Kredsen af de sammensvorne, som styrtede Struensee og siden i en Aarrække var dansk Statsfange. Hans Sønner tog Navnet *Wedelsparre*.
 13. *Conrad Daniel Koefoed* (1763—1831), Stiftsprovst siden Biskop i Ribe.
 14. *Niels Lange* († 1565) til Kærgaard, Rigsraad, Lensmand i Christian III.'s Tid paa Trøjborg, i Frederik II.'s Tid paa Ribberhus; gift med *Abel Skeel* († 1585).
 15. Livserindringer af Gehejmeconferensraad *C. E. Bardenfleth*, Side 9.
 16. *Michael Frederik Liebenberg* (1767—1828), kgl. Konfessionarius, Slotspræst og Sognepræst paa Frederiksberg, nøje knyttet til Rahbeks og Øhlenschlägers Vennekreds.
 17. *Peter Oluf Brøndsted* (1780—1842), fremragende dansk Arkæolog, europæisk berømt for sine Arbejder om Grækenlands Oldtidsminder.

18. *Børge Riisbrigh Thorlacius* (1775—1829), Professor i græsk og latinsk Sprogvidenskab ved Københavns Universitet.
19. *Henriette Gertrude Walpurgis Sontag* (1806—1854), rigt begavet tysk Sangerinde, i nogle Aar ansat ved den italienske Opera i Paris.
20. *Maria Felicita Malibran-Garcia* (1808—1836), stor fransk Sangerinde.
21. *Peter Carl Frederik Scholten* (1784—1854), Generalguvernør i Dansk-Vestindien.
22. *Martin Friederich Arendt* (1773—1823), lærd og kritisk Oldgransker, for sin ejendommelige vagabonderende Levevis ringeagtet af mange i Datiden, nu anset for en meget fremragende Runekender. Se om ham Tidsskriftet „Vor Fortid“ III. Side 193 flg.
23. *Andreas Charles Teilman* (1723—1790), Etatsraad, Ejer af Nørholm, Lunderup og Agerkrog, fremragende Landmand, Modstander af Landboreformerne.
24. *Jeppe Pedersen Staun* (1747—1826) fra Lemvig-Eggen kom 1789 til Endrupholm og blev dér til sin Død. Denne brave og ærlige Mand var uddannet som Portrætmaler, men malede ogsaa Blomster, Fugle o. s. v. Muligvis stammer den Endrupholmske oliemalede Fuglesamling (se foran Side 610 Notten) fra ham. Han arbejdede desuden med Gravstikken, var en dygtig Signetstikker, arbejdede i Elfenben, Rav og Jern, var en flink Bøsssemager, en dygtig Jæger og meget musikalsk.
25. *Peder Thomsen* (1790—1863), Gaardmand og Kroejer i Vejen, Landvæsenskommissær.
26. *Jacob Frederik Beckmann* († 1853), Hofskriver, Palaisforvalter.
27. *Balthasar Münter* (1794—1867), Præst v. Holmens Kirke, kgl. Konfessionarius, Dr. theol.
28. *Carl Vilhelm Wiehe* (1788—1867), Kammerraad, siden Justitsraad, Havneskriver i København, Fader til de bekendte Skuespillere Michael, Vilhelm og Johan Wiehe.
29. Prins *Frederik*, Landgreve af Hessen-Kassel (1820—1884), Søn af Landgrev Vilhelm af Hessen-Kassel og Kong Christian d. 8.s Søster Louise Charlotte; gav i 1851 Afkald paa sin Arveret til Danmarks Trone til Fordel for sin Søster Louise, gift med Prins Christian af Glücksborg (senere Kong Christian d. 9de).

30. *Peder Goth Thorsen* (1811—1883), Universitetsbibliotekar, Professor, Historiker og Runeforsker.
 31. *Louise Charlotte* (1789—1864), Prinsesse, Landgrevinde af Hessel-Kassel, Kong Christian d. 8.ds. Søster.
 32. *Anton Frederik Tscherning* (1795—1874), Krigsminister, Politiker.
-

Det Portræt af Teilman, som ledsager nærværende Levnedstegning, er Gengivelse af et Akvarelmaleri, som skal være malet af C. W. Eckersberg omtr. 1830. Teilman forærede Billedet til sin Søster Ingeborg Christiane, der var gift med Præsten Petersen i Varnæs; gennem hendes Datter Othilia, gift med Toldkontrolør Scharff, er det kommet i den nuværende Ejer, fhv. Proprietær Teilmans Besiddelse.

Paa Billedet bærer Teilman over det hvide Halstørklæde i en smal Snor et lille Kors af forskellige Ædelstene; desværre er det ikke synligt i Gengivelsen. Dette Kors, som endnu opbevares i Familien, skal være foræret Teilman af Hertuginde Elisabeth af Devonshire (bekendt som Kunstelsker) under et Besøg i England.
